

Iann an Tachou-koz

C'hoariel farsus e pemp arvest

Great gant

ALAN YANN

BREST

Moullerez ar C'hourrier, 4, ru ar C'hastell

1922

4B
891.
682
LEG

De cette toute petite chose, qui pourra
jadis, en culture dérobée, dans le champ
de la Philosophie et peut-être de la
Éthologie, mûrir. vous, Monsieur le Vicaire
Général, acceptez-ils très humble, et très
affectueux et très reconnaissant hommage?

Iann an Tachou-koz

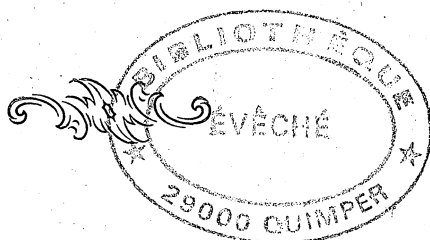

891
682
LEG

C'hoariel farsus e pemp arvest

Great gant

ALAN YANN

BREST

Moullerez ar C'hourrier, 4, ru ar C'hastell

1922

10799

EUR GER ARAOG

Hanoïou ar re o deuz perz er pezh-choari

<i>Iann an Tachou-koz.</i>	
<i>Goulc'han</i>	he vreur.
<i>Yvonie</i>	he vab (soudard).
<i>Charlie</i>	ar mevel.
<i>Fanch ar Paotic</i>	soudard.
<i>Per</i>	eun amezeg.
<i>Iann ar Rimadeller</i>	id.
<i>Fanch ar Palud</i>	id.
<i>Amezeien all.</i>	
<i>Daou archer.</i>	

Pa hen em lakeaz da skriva an dra-man, Alan Yann n'hen doa nemeur a zonz da zével eur c'hoariel farsus. He zonz a ioa ebken lakat en eur gountaden eilgeriet ar pezh en doa great dezhan c'hoarzin en he iaouankiz diwar goust daou pe dri deuz he genvroiz, re droet gant ar pisoni pe an avaristed. O veza ma noa ket euz ar vicher ne c'helle ket gouzout pe zoa an dra-ze deread da veza c'hoariet pe ne zoa ket.

Abaoue e zeo bet c'hoariet e gwirionez. Abalamour da ze Alan Yann a ro d'he istor an ano a c'hoariel farsus.

Kredi a ra koulskoude e rankfe an neb a lakafe c'hoari an dra-man, treki doare da veur a bennad, evit lakat enezho da gafatali gant giziou ar vro. Peb bro hen deuz he giziou, hag ar pezh a zo skrivet aman ne ve ket marteze entetet e meur a gorn.

A. Y.

Diocèse de
Quimper & Léon
Evêché de Cornouaille

Document numérisé en 2016

KENTA ARVEST

DIVIZ KENTA

IANN, *he-unan.*

(En em gaout a ra en ti gant eur c'hravaz-rodelloc, karget a bep seurt traou; panez, karotez, keuneut, bizin, mein ivez... En eur ziskarga e lavar):

Setu great he dro adarre gant Iann an Tachou-koz ha den n'hen deuz her gwelet. En eur c'hiz benag e ranker en em denna, rag diez eo, en hon amzer, beva ha dastum eun tamig arc'hant. Fall eo var ar greun; ne gaver den da brena ar chatal lard. Va greg Yvona a zo o langissa eur miz-zo hag ouspen ma ne labour ket, ne ra nemet lounka boued-mad ha louzeier. Va danvez a ielo oc'h ounti abez. Ma teuffe da vihana an Aotrou Doue da ober unan a zaou anezhi! Pa zaffen da gerc'hat ar C'hure d'he c'haout me lavarfe dezhan digass dioc'htu dezhi induljansou ar maro-mad ha neuze pe e zeï var eun d'ar Baradoz, pe var he fenn d'an ifern, ha n'em be ket, me, izoum da lakât ganthi na servichou, nag offerennou; mizou ebed muï ganthi...

Va mab a zo eat da zoudard da Wenet c'hwec'h miz-zo, ha ne zigass gwennek ebed d'ar gear.

Eur c'hoz-paoir e moa kemeret da ziuall ar zaout abaoue ma c'helle Yvonic mont d'ar park; great e meuz dezhan ober labour va greg, etre ma vezo klanv. Siouaz! gwall diadress eo c'hoaz; ne dremen dervez ebed na vez eun dra benag pe dorret pe skuillet. Aliez e kemeran ar vaz evit her c'hoania, mez ar paoir neo ket diskiant an tam anezhan. Mil digarez en devez atao da veza great ar pezh a rebechan dezhan ha pa ne c'hell enebi gant he deod e tec'h kuit, ar marmouzh 'zo anezhan! Mad! n'oun ket goulskoude evit paëa anter-kant skoued pe zaou c'hant lur ar bloaz en eur plac'h, ha c'hoaz marteze ne vezo ket honest. Henma da vihana neo ket laër.

Assa, Iann, gwella e peuz da ober eo beza kemennoc'h c'hoaz var da zanvez. Anez, da damig arc'hant, kuzet aze a zindan post da vele, ne gresko ket kalz. Te da neubeuta, arc'hant lugernuz, a ro c'hoaz eun tam plijadur d'am daoulagad. Pa c'hel-

lan dournata ac'hanot, va c'haloun a deu da domma, va dioukoaz ne zantont mui ar skuider... Setu Charlez o tont; tavomp! Ne c'hoar ket e meuz arc'hant.

II DIVIZ

IANN HA CHARLIC

Iann. — Ata, Charlez, koaniet ar zaout?

Charlic. — Ia, va mestr; ne meuz ken da ober nemet ho goro. An dra-ze avad a vezo eun abaden! Ne ket va micher eo ive! Setu ma ne ra an oll brema nemet « maouezik » ac'hanon.

Iann. — Losk anezho da lavaret. An dra-ze ne zell ket outho. Dont a rei adress did gant an amzer.

Charlic. — Ne ket an dra-ze eo. Mall awalc'h e m'oa da velet ac'hanoc'h o tont d'ar gear, rag eun tam paper a zo deuet aze deoc'h ha neo ket doareet-mad, tam ebed.

Iann. — Eul lizer d'in-me... ! Digant Yvonic meur-vad da zigass arc'hant d'ar gear. E pe leac'h e ma?

Charlic. — Setu al lizer. Me zo o vont da c'hor.

Iann. — Kea-ta, ha na goll ket da amzer.

III DIVIZ

IANN, *he-unan.*

(*Allumi ra eur c'hoz goulouën rousin hag en em lake da len*). Petra 'n diaoul! Eun explet din-me! Hag evit petra c'hoaz mar plij! Evit beza freuzet eur c'hleuz da Fanch ar C'hillourou... Eur c'hleuz da Fanch ar C'hillourou?...

Ia, sonj e meuz brema: eur c'hoz-mean e'moa digaset ganen deuz kleuz Fanch, abalamour ma sonje din en divije buhan awalac'h truc'huillet ar c'hiri a vije bet eat varnhan. Evit gwir ar c'hleuz a gwezaz... Ha da c'houdé?... Evit beza laëret keuneud divar kleuz Jean-Mari an Tygreet. Petra? ober proses din-me divar benn daou pe dri skour keuneud, a rea ho baro d'an dud pa dremenent abiou? Me 'meuz ho lamet kuit hag e kreden e vije bet diskiant awalac'h chom eb tenna dioc'htu ar c'hef...

D'an trede evit beza laëret pennou gwiniz deuz park Lan an Tisoul, karotez da Yon Poulpri.

Pennou-gwiniz? Oh! eur boutegat ebken. Aoun 'moa na vijent kwezet d'an douar. Evelse 'n'hen devezo ket izoum da c'hwennat he dachen...

Karotez? ia, da viret na vijent drebet gant ar gidoum pe gant al lapined.

It da ober vad d'an dud hag e viot c'hoaz tamallet! Nag e zeo kriz an amzer-ma! Penaoz en em denna deuz va affer, deuz va afferiou a fell din lavaret? Mont da gaout eun avoué pe eun alvokad? Netra gwelloc'h evit koll eur proses. Mont da zeiz ar foar da c'houlouen kuzul digant ar « Juge de Paix » ha kass dezhan, evit beza selaouet, eun anduillen, oh! ar falla deuz va siminal? An dra-ze a ve gwelloc'h, hag en eur zont d'ar gear tremen dre an ent braz. Ar c'hiri a ya brema ker buhan, an traou a vez destumet ennho ken diskempen ma lezint da gweza peadra da zigoll va anduillen. Eun tam houarn-loan benag a gavin ive hag a roñ d'ar marichal evit eun houarn nevez pa zin d'ar c'hovel da lakât houarn va marc'h.

...Oh! tenzor keaz! an oll o deuz droug ouzit nemet on-me. Deuz da rei eun tamig nerz d'am c'haloun!

(*Klask a ra dindan ar gwele, skrabat ha diskra-bat: ne gav netra. En em lakât a ra da iouc'hal.*)

Laëret oun, al laër! al laër! Maro oun! aïe! aïe!

IV DIVIZ

IANN HA CHARLIC

(*Charlic à zired, eur vassinad leaz etre he zaouarn. Ouz he velet Iann a lam etrezek ennhan.*)

Iann. — Ah! te eo. E pe leac'h e peuz lakeat anezhan?... (*ar mevel a jom nec'het*).

Ne levereze netra andoun an diaoul! Anet eo 'zout kablu. E pe leac'h ema?

Charlic. — (*ker sebezet*) Petra eo va mestr?

Iann. — Petra eo? Gra ar zot ganen-me c'hoaz! En doare-ze e maout. Me da lakei etre daouarn ar barner, koundaonet e vezi d'ar galiou, dibennet...

(*Charlic, strafuillet oll a losk he vassin da gweza hag a glask kemeret an teac'h. Iann hen dalc'h en ti.*)

Da vuez zo din el leac'h va arc'hant! Peleac'h

'ma va arc'hant! Pe me da grougo, pe me da vru-zuno!

Charlic. — Oc'h arc'hant? lavaret o poa din n'oa ket eur gwennek en ti.

Iann. — Me 'meuz lavaret an dra-ze did? Daou vill-lur a ioa aze a zindan va gwele ha ne maïnt mui.

Charlic. — Ar c'hi...

Iann. — Ar c'hi petra? Te zo 'vont da rei da gredi din me e c'hell ar chass laërez arc'hant brema? Peleac'h 'ma va arc'hant?

Charlic. — Ar c'hi zo bet...

Iann. — Ghom peoc'h divar benn ar c'hi ha lavar din e pe du e peuz lakeat va arc'hant?

Charlic. — Ma ne loskit ket ac'hanon, ne lavarin mui netra.

Iann. — Ne da ket da facha, *Charlic.* Komz, komz, lavar din e peleac'h?

Charlic. — Ma karfac'h, pell a ioa o poa klevet. Mad! Azor a zo bet eur gwal bennad o furchal aze a zindan ar gwele, ha brema ema el leur o c'hoari gant eur goz-loar-fall...

Iann. — Eul loar!

(Lammet a ra er meaz dre ar prenestr).

Charlic. — Pebez taol! Varc'hoaz Azor e pezo eur baillat-mad a voued mar gellan.

(Iann a zistro gant he ialc'h en eur zansal. Hen dilassa ra hag e losk an arc'hant da gweza var an daol. Kement a joa en deuz ma pok dezho, an dour en he zaoulagad).

Iann. — O va arc'hant paour me 'm bije roet va goad oll evidot. O va buez! o va ene! o va Doue! kavet out etal...

Kountomp anezho da velet, gant aoun na ve dianket eun dra benag; ha vad a ra ive d'am biziart skrabat ar pechou-ze ken lugernuz ha ker koant... kant lur... Lod a gar an eol o sevel pe o tisken etrezeg ar mor. Me ive em bije kavet an dra-ze brao, ma vije gellet dienna an aour, a lavarfer a zaffe var gern ar gwagennou gant an eol o para varnho... Setu aze daou c'hant skoued... Lod all a jom da zebezi dirag ar bokedou o varella ar parkeier, dirag ar stered en deuz Doue adet a dreuz an oabl.

Ha me a zonzj din en deuz great braoc'h ha talvoudussoc'h tra an hini en deuz invanted an traou melen-

ma... Daou ha tri a ra pemzek kant lur. Gwelomp ar pemp kant lur all... Setu aze kant lur... daou... tri... pevar... Malloz din! Anter kant lur a vank. Va Doue! va Doue! e maon rivinet! var an douar-noaz...

(Mont a ra d'ar red etrezeg an or; mez raktal e teu var he giz).

Nan! kea buhan-te, *Charlic.* Lemmoc'h eo da zaoulagad eget va re-me.

V DIVIZ

IANN, he-unan.

Hennez en divije gellet samma eur pezh aour benag etre ma vijen bet oc'h ober va zro. Ma neo ket sebezuz evelato! Koll anter-kant lur! Ma vije bet 'nem gavet kement-se gant eun all ne lavaran ket, mez gant eur paour keaz eveldhon-me...

Daoust ha ne ven ket faziet em c'hount. Ne dleffen ket beza kozeet epad ma zedon o kounta: ker kountant oah goulskoude da veza kavet va arc'hant! Gwelomp eur vech-all c'hoaz. Kant lur... daou... tri... pevar. Sell-ta anter-kant lur a re var ar bern-ze. Me gwie ervad! Charlez! Charlez!

VI DIVIZ

IANN HA CHARLIC

Charlic. — Petra 'zo 'nevez?

Iann. — Oll e maïnt ama. En em droumpletoun bet. Lakeat e meuz ac'hanot da goll da amzer. Non de tout! nan avad. Eur pezh dek gwennek a ioa ive e ginou ar ialc'h ha n'her c'havan mui. Kerz buhan d'her c'hask.

Charlic. — Tenvall eo dija, varc'hoaz e vezo kavet. *Iann.* — Kass ar goulou ganez. Unan benag a c'helfe tremen dre al leur epad an noz, gwelet va fezh dek-gwennek hag hel lakât en he c'hodel.

Charlic. — Mad!

(Kemeret a ra ar goulou da vont er meaz.)

Iann. — Charlez!

Charlic. — Petra eo?

Iann. — Diouall da zevi re a c'houlou!

Charlic. — Ne zeuz ket eur mouch avel, ne zevo ket muioc'h eget en ti.

VII DIVIZ

IANN, *he-unan.*

Koz ki fall! anevaled daonet! na kicher, na chass biken mui var va zro ne c'houzanvin.

VIII DIVIZ

IANN HA CHARLIC

(Charlic a zistro gant ar c'houlaouen hag ar pezh dek-gwennek. Sellet a ra piz ouz ar bern arc'hant).

Iann. — Petra 'peuz o sellet ouz va arc'hant evelse? Kavet eo?

Charlic. — Setu aze ho pezh dek gwennek.

Iann. — Klevet a rez, Charlez, Azor ne dei ket larkoc'h. M'hen desko da ober kement a aoun d'he vestr! Pell a yoa e moa c'hoant d'hel laza. Dribi a ra boued eur pen-moc'h, hag ouspen-ze e ranken rei pevar real beb bloaz evithan. Re ger kalz del-c'her traou evelse da ober droug. Varc'hoaz min-tin-mad Azor a ielo ouz ar groug.

Charlic. — Hag al laeroun neuze? Ne vezomp ket atao en ti.

Iann. — Gwir eo, Charlic. Na te 'peuz spered! Na te peuz interest evit da vestr! Biken na ve kavet eur plac'h da dalvezout ac'hanot. Sell Charlic! ker kountant oun ma pardounan did da veza skuillet al leaz bremaik, beza ma peuz kollet aze pemp pe c'hwec'h lur aman.

(Epad an amzer ze e testum he arc'hant evit hel lakat en he vruchet).

Charlic. — Trugarekât a ran ac'hanoc'h deuz ho madelez. Mez me gav din o peuz sonj da zourna dizou pe zigwener hag evel ma c'hoar an oll e zoun lakeat da vaouez ganeoc'h evit entent deuz an tiegez, euz bet mall lavaret din edo dre aman ar c'hiz da brena bara-gwiniz evit an dra-ze.

Iann. — Ne gav ket din.

Charlic. — Oll an amezeien o deuz lavaret din edo ar c'hiz-se.

Iann. — Ne meuz sonj ebed.

Charlic. — Mad, arabad 've deoc'h ober disenvel deuz ar re all, rag lavaret e ve e zoc'h eun den re droet gant an arc'hant: ar pezh n'oc'h ket.

Iann. — Gwir a levere, Charlic. Ne zoun nemet kempen var an traou ha vad a ra beza kempen en amzer-ma. Kaout a ra did neuze e vezo red prena bara? Nag an dud a zo diez da veva evelato!

Charlic. — Petra 'fell deoc'h? ar c'hiz eo.

Iann. — Ne ve ket a dro da ober bara mad awalac'h er gear?

Charlic. — Lavaret e meuz deoc'h ar pezh a zonten. Grit evel a geroc'h. Taolit evez avad na jomfe oc'h eost a dreuz.

Iann. — Neuze e ranker prena bara?

Charlic. — Ia, red eo.

Iann. — Petra 'vezo izoum?

Charlic. — Droug zorz vad a rankomp kaout pe ouspen, rag marteze e ve gwelloc'h ober boued da Yvona deuz ar bara-ze!

Iann. — Mad, me ielo dimeurz d'ar foar. Eur gwennek gwelloc'h marchad e mezo an dorz e kear. Kemeret a rin bara koz evit ma vezo loued aben dizou: an dud ne zrebint ket kement, setu ma ne vo izoum nemet eun dorz. Hag ar pezh a jommo a vezo mad da Yvona. Arabad eo kemeret traou da goll...

Ha pa zontan brema: deac'h e poa tommet dour da c'hoalc'hi ar skudellou. Daoust ha n'oant ket mad en doare-ze aben ar mintin: drussoc'h e vije bet ar zouben enno.

Charlic. — Glaou a ioa chommet en aoled, hag evit na vije ket kollet ar c'hor a reant e moa lakeat dour da domma... Ha neuze, c'hui gav deoc'h eur banne gwelen druz ne ra ket a vad d'ar moc'h eur vech an amzer? ne c'hellont ket larda gant dour sklear.

Iann. — Gwelet a ran e ma ar furnez o tont did. Gwell a ze. Aben eun tachad ama ne mezo ket re a goll diouzit.

Charlic. — Trouz a glevan. Erru Goulc'han ho preur d'ar gear meurvad. Koulz eo din mont da gerchat keuneud da aoza koan.

Iann. — Gant a ri ne zev ket re: re ger int er vro-ma. *(Charlic a ia kuit).*

IX DIVIZ

IANN HA GOULC'HAN

(Goulc'han a deu en ti gant eur beac'h boued chat ouz he gein. Hen teuler a ra a gozter),

Iann. — Eur goal veac'h a zo **deuet** ganez, Goulc'han ! Padout a rei ar boued da gerc'hat evelse a gav did ?

Goulc'han. — An dra-ze a zo evit daou zervez : Varc'hoaz disul.

Iann. — Varc'hoaz disul adarre ! Mad ! lavaret 've e zeuz brema diou zulvez beb sizun. Meurvad pa en doa an Aotrou Doue great ar zul hag an offer'n n'oa ket kement a labour da ober ha brema, na kement a izoum da labourat ken neubet. Perag gourc'hemen deomp mont d'an offer'n epad an anv ?

X DIVIZ

Ar memez-re, CHARLIC.

(Charlic a deu en ti gant eun ordennik keuneud).

Charlic. — Petra 'rin da Yvona d'he c'hoan ?

Iann. — Patatez 'zo mad dezhi evel d'ar re all.

Charlic. — Gouzout a rit ervad eo traou dister ar patatez, ha dizaour meurber, dreist oll d'ar re glavy.

Iann. — Boued dister ar patatez ! An dra-ze 'zo bet desket did er skol meurvad. Nag a draou fall a vez desket d'ar iouankiz er skolioù zo brema ! Mad ! gra dezhi eur banne zouben hag, evit rei blaz, taol ebarz eun dournadig bleud benag.

Charlic. — Mad !

(Mont a ra da gemeret eur skudel divar ar stal hag en eur zec'ha anezhi he losk da gweza).

Iann. — *(En eur gemeret eur geuneuden).* En drama avad e pezo anezhi ! Deuz aman, kropet fall, ma teskin did penaoz kregi en eur skudel.

Charlic. — Petra faut deoc'h ? ne ket va micher eo.

Iann. — *(imoret).* C'hoaz e kredez respount. Pa lavaran did ober eul labour hag eb terri an traou, n'out ket evit senti ?

(En eur gregi en he vrec'h hag o sevel he vaz). — Sell ! —

Charlic. — *(en eur voela).* Me lavaro d'am zad varc'hoaz dont d'am c'herc'hat. Ne jomin ket pelloc'h en ti-ma da veza bahatet. Evit eiz real ar miz a c'hounezin neuz forz 'peleac'h atao, ouспен ma vezo tennet skeud ar vaz azioc'h va fenn.

Iann. — Petra 'leverez ?

Charlic. — E zin kuit... !

Iann. — Neuze e rankin kemeret plac'h ! Ne zi ket !

Charlic. — Mont a rin !

Iann. — Ne pezo ket a vahadou en dro-ma neuze. Mez taol evez iviziken ouz da labour, krog stard ha kempen en traou.

Charlic. — *(O sec'ha he zañlou).* Ia beteg ar vech kenta ma kavoc'h tro adarre da vourrevi ac'hanon. M'hel lavar deoc'h : an dro genta ma velin ar vaz-se o tifurcha, me dec'ho kuit, ha morse, ha pa ven lazet, ne vezo gwelet va roudou en ti-ma.

(Iann a skrab he benn. Eur pennad e chomont sioul).

Charlic. — Daoust hag eur banne dour-zom gant gwin ardant ne ve ket gwelloc'h da Yvona ?

Iann. — Dour, mar kerez ! Mez gwin-ardant, bis-koaz ne zeuz bet en ti-ma : an dra-ze a ra droug d'an den. *(a goztez).* M'her c'hav mad evelato ha pa deu ar voti...

Charlic. — Yvona a glem gant ar boan en he c'hoztez. Me meuz klevet lavaret oa mad ouz an dra-ze eur palastr eiz bervet.

Iann. — An dra-ze a zo kaochou ha netra ken. Gwell a zo eo kaol-malo. Ar seurt louzeier-ze ne vezont ket gwerzet hag a vez kavet a leiz anezho dre ar parkeier.

Charlic. — *(a goztez).* Atao an daou vill lur ! *(kaër).* Mont a ran neuze da glask kaol-malo.

XI DIVIZ

IANN HA GOULC'HAN

Goulc'han. — Mad, Iann, perag ne jomez ket er gear, eb mont d'an offer'n.

Iann. — An dud a lavarfe re a draou. Ouspen-ze ne gleffen morse peur e ve iun ha vijil ha ne c'helfen ket lakât da ren em zi lezennou an Iliz... Oh ! ne gollan ket re a amzer, m'hen assur did : n'en em gavan morse araog an Aviel...

Mez, petra 've lavaret ac'hanot-te, ma zaffez d'ar park da zul ? Kemeret out gant an oll evit eun anterozot ha den ne ve sebezet o velet ac'hanot o labourat da zul. Varc'hoaz eta e zi d'ar park : passe mall eo medi.

Goulc'han. — Pe beza ama, pe beza er park, ne ran ket kalz a forz.

XII DIVIZ

IANN, GOULC'HAN, CHARLIC

Charlic. — (*Gant he gaot-malo*). Sellit-ta, mestr, ho tñvesker o peuz gwall gaillaret en dervechou-ma avad. Mar kirit me lakei eur banne dour da domma evit goalc'hi anezho?

Iann. — Nag an dud ñaouank o deuz neubeut a skiant. O tommma dour e tevez keuneud hag ec'h uzez ar pod. Hag evit beza louz va divesker, gwell a ze. Gouzout a ri iviziken; tregont vloaz-zo ne meuz bet ken lerou nemet eur gwiskad uslard a ledan beb sul varnho!

Charlic. — (*A gostez*). Nemet al loar-goz a ñoa a zindan ar gwele.

EIL ARVEST

KENTA DIVIZ

IANN, *he-unan*

Iann. — (*A zo o klask krava eur pod-pri torret e pemp pe c'hwec'h tam*).

— Biken ne deuin a benn anezhan! Ma ne ket beza sot evelato, terri eur pod evelse!

II DIVIZ

IANN HA CHARLIC

Charlic. — Ar moc'h 'zo klanv, va mestr

Iann. — Klanv? Petra 'poa roet dezho deac'h?

Charlic. — Netra a fall a gredan.

Iann. — Ma c'hoare dezho mervel, e maoun rivi-net neat. Ne meuz ket eur gwennek da brena re all.

Charlic. — (*A gostez*). Eb kounta al loar-goz! (*Kaër*). Dre ho faot e vezo, rag ar c'hraou a zo dare

da gweza en he boull. An avel hag ar glao a ña ebarz koulz hag er meaz. Red 've ober eur c'hraou nevez.

Iann. — Ober eur c'hraou nevez a zo diez d'an hini n'en deus ket eul liard toull.

Charlic. — (*A gostez*). Hag' al loar goz? (*Kaër*). Meñ awalc'h o peuz aze goulskoude?

Iann. — Gwerzet int da Laou Touldedic evit ober eun ti nevez. Deomp da velet ar moc'h.

(*Mont a reont er meaz. Eur vouez a glever o kana en dianveaz : Er Finister a zoun bet ganet, etc.*).

III DIVIZ

FANCH HA PAOTIC, *he unan* (*eur boutou-ler en he zourn*).

...*Va zour dentelezet...* Me meuz pariet e lakajen Iann an Tachou-koz da veza e poent hirio en offer'n bred. Me gav din e teuin a benn euz va zaol. Plijadur 'zo da gaout. N'euz den ama?... Setu erru unan benag.

IV DIVIZ

IANN, FANCH AR PAOTIC, CHARLIC

(*Charlic en em laka da skuba an ti ha da ober eun dra all benag*).

Fanch ar Paotic. — Ata Iann, mont a ra mad ganeoc'h atao?

Iann. — Mad! mad! Ar c'horf a ña eun draik. Mez dre an amzer a zo varnhomp ne vez morse dinec'h ar spered : poan a zo o veva, Fanch.

Fanch ar Paotic. — Me' gav din! dreist oll pa vez seiz pe eiz leo da ziresti gant ar zac'h ouz ar c'hein, eb kounta ar sternachou all c'hoaz... Deuet oun d'ho kwelet euz a berz ho mab a zo e Gwenet assamez ganen. Lavaret en deuz din digass deoc'h he vou-tou-koz. Setu anezho!

Iann. — Na pebez mab a meuz me! Neuz ket eun doussen er Frans evelse... Marteze Fanch e peuz sec'het. Eur banne hini-krenv a ñaffe ganez meurvad?

Fanch ar Paotic. — Ne raffe ket a zroug a gredan.

Iann. — Me gav din... (*Da Jarlic en deuz troet he*

gein da c'hoarzin). Charl, bet oa bet an douken ganen e kear en dez-all?

Charlic. — Ne gredan ket (*a gostez*). En ti-ma neuz bet biskoaz a c'hwin-ardant.

Iann. — Mad, neuze ne c'hellan ket...

Fanch. — Loskit-ta, ne vezin tam falloc'h goude eur banne neubeutoc'h. Bennoz Doue deoc'h!

Iann. — Raisoun e peuz. An « oudevi » neo mad nemet da grenvi an dud... Na pebez mab eo Yvonic evelato! Digass he voutou d'ar gear! Hennez ne vezo ket forc'h var he stal. Lavaret a rean hed-ar-veach e vije envel ouz he dad. Penaoz e za an dro ganthan du-hont?

Fanch. — Feiz avad, ne da ket re gaër an traou ganthan, ha ma 'n deffe eun dra benag d'en em zoulaji...

Iann. — Hein?

Fanch. — Klanv eo, ha ma karfac'h rei eur gwennek benag din da gass dezhan.

Iann. — Kass arc'hant dezhan?! Ne moa ket roet ugent-real dezhan da vont deuz ar gear, c'hwec'h miz-zo?

Fanch. — Ugent-real a zo ken neubeut d'an hini en deuz kement a ezommou!

Iann. — Yaouank out c'hoaz, Fanch, ha ne c'hwezez ket petra eo gounit ugent-real. Ne c'hwez-zan ket ken neubeut pe seurt ezommou a c'helfe kaout eur zoudard, lojet, bevet ha gwisket gant ar C'houarnamant.

Fanch. — Eur boutou nevez en doa...

Iann. — Ma noa ket gwest ar C'houarnamant da fournissa dezhan bouteier da uza, n'en doa nemet lezer anezhan er gear, ha me a c'helfe kass ar c'hoz mouns bihan-ma da suttal.

Fanch. — Ne ket an dra-ze eo a falveze din lavaret: he voutou a denne dour, ha setu perag eo kwezet klanv, hag evel just ar medisin...

Iann. — A zo da baëa, ne ket-ta? Digarejou-tout. Ma karje noa ket kwezet klanv. Ah! bugel dinatur. C'hoant suna va arc'hant e peuz diganen beteg ar gwennek diveza! Goulen dioc'htu va goad, rag lakât a ri ac'hanon da zizec'ha var va zreid. Lavaret 'm boa deiz da vadiziant e rafiez va malheur, ha re vir eo. Gant tri pe bevar grouadur all evel-dot da lipat va danvez, petra em be me great?

Fanch. — C'hoant en doa da zont d'ar gear...

Iann. — Ta ta, kaouchou!

Fanch. — Da velet he vam a zo klanv, marteze o vont da vervel.

Iann. — Poent eo mont d'an offer'n! Me ia da viska va dillad.

Fanch. — Gant oc'h holoraj neo c'hoaz nemet seiz heur anter.

Iann. — Ne labour ket

Fanch. — Neuze eta e lavaren deoc'h penaoz ho mab en doa c'hoant d'ho kwelet... d'en em deuler etre divrac'h eun tad ker karantezuz.

Iann. — Passe mall eo! Re zivezat e vezin en offer'n. Mont a ran.

Fanch. — Me ia ive da jench va dillad, hag en eur vont d'ar bourg e teuin da glask ac'hanoc'h, da velet ha me c'hello tenerât ho kaloun. Kenavezo bremaik.

V DIVIZ

IANN HA CHARLIC

Iann. — Te vo ampar, va faotric-me, ma pakez ac'hanon. Buhan, buhan, Charl, va bragez-brao, va jiletten. Nan sell! me rei va zro buhanoc'h va-unan.

VI DIVIZ

CHARLIC, he-unan

Biskoaz me meuz gwelet eur seurt prez. C'hoarzin e meuz ranket euz a greiz va c'haloun... Pebez farseur eo evelato Fanch ar Paotic... Sell-ta, great he dro gant ar mestr dija!

VII DIVIZ

IANN HA CHARLIC

(*Iann a ziskan gant eur bragez anter re verr, en eur viska eur jiletten, berridet, hag uzet beteg an neuden. Ar boutou a zo ganthan a zo goloët a gillou; ar c'holo a deu hirr er meaz anezho*).

Charlic. — Ne vountounit ket mad ho chiletten!

Iann. — Mad awalc'h eo. An hini a gavo abeg ennhon a deui da vountouna anezhi din, ma kar.

Charlic. — Hag ho tok?

Iann. — Gwir eo... Mez ne meuz ket izoum anezhan. Va bonet ' zo mad.

Charlic. — N'ho peuz ket trouc'het ar c'holo deuz ho poutou!

Iann. — Chom peoc'h; ne deui ket ar zaout var va lerc'h. Mad e maoun er c'hiz-se.

Charlic. — Hag ho paro?... Gwal a brez a zo var-noc'h: amzer o peuz goulskoude. Neo ket bet c'hoaz ar bole kenta.

Iann. — Kerz, pell diouzin, drouk-spered! Me c'hoar eo bet. C'hui zo oll o klask lakât ac'hanon da veza re zivezat en offer'n; n'ho pezo ket a chans. La! setu me prest...

(*Mont a ra varzu an nor hag e tistro*).

Ne pezo ket izoum da ober kig-ha-farz: n'out ket c'hoaz gwal ampar diouz an dra-ze, ha re a labour a ve did ive.

Charlic. — (*A gostez*) ha daou wennek neubeutoc'h er ialc'h.

(*Dezhan*). Petra rin neuze?

Iann. — Eun tam fars-pillik a zo mad.

(*Mont a ra d'ar red er meaz*).

Charlic. — Hag ho lerou! hag ho lerou!...

(*Diroll a ra da c'hoarzin*).

VIII DIVIZ

CHARLIC, FANCH AR PAOTIC, PER, *hag ho c'hamaladed* (*Fanch a c'horzigor an nor hag a daol eur zell ebarz en ti*).

Fanch. — Ata, Charlic, eat eo kuit.

Charlic. — E ma dija er Bourg.

Fanch. .. (*D'he gamaladed*). Ac'hanta, potred, n'oun ket gounit? Tost eo bet din zoken paka eur banne diganthan, neket-ta, Charlic? C'hui a zigollo ac'hanon meurvad euz an hini a zo tremenet abiou va beg: eur chopinad oa an taol.

Per. — Ma kerez me rei eur bariaden all ganez! Eur chopinat gwin pe dek gwennegat vutun e lakin Iann da c'houlén mont d'ar prizoun.

Fanch. — Euz he benn he-unan?

Per. — Euz he benn he-unan. Accord omp?

Fanch. — Deomp evit ar pakad butun: neur ket evit beza atao o fumi keuneud-kalet ar c'hantin. (*En eur ginnig he zourn*). Darc'ho aze!

Per. — (*O skei*). Eat omp!

Fanch. — Me ' meuz great ar bariaden, me ' rank beza test.

Per. — Izoum e meuz ac'hanot zoken. Kemeret a ri dillad-archer da vreur, Doue r'er pardouno. Laka eun tam reün benag da hirrat da varo, ha dreist oll kemer sonj da jench da vouez. Me c'houlénno he habit koz digant « Serjant ar C'heur ». An daou viskamant ne vezint ket envel-poch; mez Iann euz a dren he biller ne vel ket aliez ar « Suiss ». Me a vezo sanset eur chef-bras benag etouez an archerien. Kenavezo emberr, Charlic; diouall da lakât al louarn Roz var evez.

Charlic. — Bezit din ec'h. Den n'en deuz muioc'h a c'hoant egethon-me da velet ober eun oja d'an tam uzulier-ze.

Per. — Neuze eta goude ar Gousperou!

Fanch. — Selaouit: ar zoun kenta! Poent eo bale d'en em viska da vont d'an offer'n.

IX DIVIZ

CHARLIC, *he-unan*.

Me a gav din, Per en devezo eur gwall grogad da ober evit dont a benn deuz he daol, kerkoulz ha Fanch, rag, ma zaffe Iann en tan araog an archerien, e zaffe d'an ifern kentoc'h eget koll eur gwennek, hag evithan an amzer a zo aour. Eun tam plijadur a zo da gaout, setu ar pez zo sur... (*0 sellet dre ar prenestr*).

Sell-ta, erru Iann ar Rimadeller da zoroc'hellat du-man. Ma karan, ne ket istoriou a vanko din epad an offer'n.

X DIVIZ

CHARLIC HA IANN AR RIMADELLER.

Iann ar Rimadeller. — Doue r' ho pennigo!

Charlic. — Bennoz Doue deoc'h!

(*Iann ar Rimadeller he zaouarn ganthan en he vruched a deu en ti en eur jilgammat*).

Iann. — Inouet oan dija er gear, abaoue an ofer'n vintin, hag oun deuet da lakât eur c'hor-niad gant Goulc'han. Eur guchen keuneut-dero e meuz lakeat a zindan ar c'hig-a-farz: etre ma vezint

o tevi e meuz amzer. Goulc'han ne ma ket vardro aman?

Charlic. — Ne meuz ket gwelet anezhan abaoue ma zoun deuet d'ar gear.

Iann. — Goulskoude eo bet en offer'n-vintin.

Charlic. — Oh ia avad. Assamez oump eat d'ar Bourg. Brema meurvad eo eat da gousket.

Iann. — Da gousket d'ar poent-ma euz an deiz? Oh nan! Sur awalac'h Iann an Tachou-koz en devezo great dezhan mont d'ar park.

Charlic. — Ne c'hwezan ket.

Iann. — Pebez aneval evelato!

Charlic. — Ne did ket da grial. Yvona a zo varlaez hag a gleffe.

Iann. — A gleffe petra? Daoust ha ne c'hwaz ket an oll petra eo Iann an Tachou-koz? Ha te, *Charlic*, var a glevan out lakeat da blac'h brema. Penaoz e kavez ar vicher?

Charlic. — Va Doue! petra 'zonj deoc'h e raffen nemet iod pouloudennet ha leaz devet? Iann ne ra van, nemet e chommo he arc'hant ganthan. Eun tamig eo troet gant an dastum.

Iann. — Eun tamig, lavar! Ia e zeo stag he galoun ouz an arc'hant. Eur c'hure on euz hag a laka an dud da voela pa bign er gador: mad, kaer en deuz prezeg ha dibrezeg a eneb ar piztidigez, nen deuz ket c'hoaz lakeat Iann da rei eun aval-patatez d'ar paour. Sell! pa vezo gwelet o teuler eur gwennek e plad an Anaoun, neuze e vezo poent ober eur groaz en eun tu-benag... Biskoaz var an douar ne zeuz bet gwelet kement all: ober eur plac'h deuz eun dioualler-saout!

Charlic. — Ia, drol eo eun draik... Mad, ne c'hwezan ket e pe leac'h e ma Goulc'han.

Iann. — (*En eur jilgammad a ia etrezeg an nor*). Gwir eo! Ar c'heuneut-dero a dle beza devet. Mont a ran da entent ouz va c'hig-a-farz hag ouz va zan. (*En eur zistrei*).

Sell! edon o vont da ankounac'hât: hag Yvona, penaoz e za an dro ganthi? (*Dont a ra varlaez*).

Setu aze unan c'hoaz hag a vez dalc'het berr var he frisillou gant Iann. En amzer ma zoa iac'h ne c'helle ket mont bemdez da gozeal da di an amezeien. Gwelet e meuz anezhan, o vont d'ar poull-kanna da c'hourdrouz he c'hreg abalamour

ma kolle he amzer o selaou ar c'heleier. Anaout a rez ar merc'hed: pa ne c'hell ket ho zeed mont endro e za fall an traou. Ne ket marz e ve kwezet klany.

Charlic. — Yvona a zo gwelleat... Ne ket inoui a ran ganeoc'h, Iann; plijadur a vez atao ouz ho selaou. Mez bremaik e vezo echu an offer'n hag ar chatal n'ho devezo bet tam.

Iann. — Ha va re-me! Mont a ran. (*Adarre e za beteg an nor hag e tistro evel kent*).

Gav' an ougnoun! Dare din ankounac'hât eun dra benag da lavaret did.

Charlic. — N'en deuz ket laëret he ano!

Iann. — Gouzout a ran ne di ket da embann an dra-ze: neket eur vaouez out! Mad! ar brud-ze en deuz Suz ar Podpri laëret eun doucher deuz ti Fanch ar C'hillourou. Gwelet eo bet oc'h ober an taol ha me gav din e zei an offer pelloc'h...

Charlic. — Bremaik ho kig-a-farz...

Iann. — Ne vezo ket poaz. Gwir a levere. D'ar red e zan da velet penaoz e ma va zan. (*Memez arvez*). Sell-ta, peleac'h 'ma va fen? Var a glevan, Iann a zu-man, pa zeo bet oc'h ober douar-irvin e mechou ar Banezen, en deuz distaget eun ero abez diouz Tachen Fanch ar Palud? Ar brud-ze en deuz Fanch sonj da vont dirag ar Justis.

Charlic. — Ne ket diskonvia ac'hanoc'h eo, Iann; mez va labour a jom da ober.

Iann. — Ia avad, ha me a jom aman da baribolennat el leac'h mont da entent ouz va stal. Oh! mez ar zul-ze! Ha kement all a draou a dremen dre ar bed! Marteze ne peuz ket klevet ano deuz ar pezh zo c'hoarvezet...

Charlic. — Ne zeuz ket a zarmoun hirio; ne vezo ket pell an offer'n.

Iann. — Selaou-ta! Eur gerik c'hoaz ebken. Lennet e peuz ar « C'hourrier »? Ne peuz ket. Neuze ne anavez ket an dra spountuz a zo en em gavet er « Martinique ».

Charlic. — Er « Martinique »? Pe du ema ar vro-ze?

Iann. — Eun tu benag demdost da Douloun meurvad. Va mab pa zedo var an « Escadre » a yoa bet eno Tom eo er vro-ze, emezhan, hag ne ket marz rag gwall dost e mañt d'an Ifern pa zeo gwir en

deuz gellet an diaoul, en eur fringal, terri koc'hen an douar ha ma zeo eur menez braz en em lakeat da zislounka tan, moged, ludu, reïer, ha ma 'n deuz devet kement a ioa var he dro...

Charlic. — Chêe! hag e c'helfe en em gaout kement-se dre aman ive, a zonz deoc'h, Iann?

Iann. — (*Gant lorc'h*). Ne gredan ket: Aman an domder ne deu ket a zindan hon treïd evel er broïou-ze. Amzer a ranker kaout evit isplika an traou-ze, ha me ne meuz ket... Ne meuz ket a zonz pe seurt diaoul ano a vez great deuz ar menez-ze. Assa mad.

Charlic. — Bet e tle beza echu an offer'n brema.

Iann. — Oh! dija. Pa en em gavo ar c'hreg er gage e vezo trouz.

Charlic. — Poent e ve! Va labour-me a jommo da ober hag ho kig-a-farz ive. Eur vech all benag e kountoc'h an dra-ze din.

Iann. — Ia. Me 'zonje mont ha dont ebken, ha padal...

Ma vije bet Goulc'han er gear ive, va zro a vije bet great buhannoc'h. Sell-ta, Charlic! Me 'keda ne ket eur vaouez oun: ar merc'heñ, hi a zo kuriuz evel marmouchen. Evelato e karfen gouzout perag Iann a zo eat ken abred-ze hirio d'an offer'n. Ne c'hweze ket, Charlic?

Charlic. — Nan avad!

Iann. — Red a ma ve eun droidellerez-fall benag da ober vardro ar Bourg. Anez Iann a vije bet o viska he zillad c'hoaz.

Charlic. — Evit diambroug ar re all neuze? E maïnt loc'het deuz an Iliz.

Iann. — Boss an Ougnoun! Bremaïk me glevo va stal gant lounont avad!

(*En dro-ma e za er meaz*).

Charlic. — Ne ket eur vaouez eo, emezhan. Ha ma vije bet eur vaouez-ta neuze?

TREDE ARVEST

KENTA DIVIZ

IANN HA CHARLIC

Iann. — (*O tont an ti*). Dale'h sonj mad Charlic: Dimerc'her, Digwener ha Disadorn e zeuz iun ha vijil.

Charlic. — Dimerc'her, Digwener ha Disadorn! Me zonje din ne vije ar pevare amzer nemet e miz Gwengolo evel ar c'hustum.

Iann. — Ia, mez Hon Tad santel ar Pab en deuz roet urz da ober pinijennou kaled abalamour d'an dizursiou spountuz a veler brema dre ar bed. Me gav din en deuz ive an Aotrou Persoun komzet euz ar yaou.

Charlic. — Seiz mill bombans! Biskoaz ne meuz gwelet seurt aridennadou iun. Sur awalac'h n'ho peuz ket klevet mad: en offer'n vintin ne zeuz lavaret netra deuz kement-se.

Iann. — Anet eo nout ket koz c'hoaz. Rustoc'h eget an dra-ze oa ar c'horaiz guechall. Eun ano benag a zo bet ive deuz al Lun...

Charlic. — Ma lezan anezhan, ar c'horaiz-se a bado keit hag ar bloaz... (*Da Iann*). An dra-ze ne ro ket din da goupren ne ve ket bet embannet an dra-ze en offer'n vintin.

Iann. — Marteze ar c'helou a zo deuet araog an offer'n-bred ebken, dre an thelegraph meurvad.

Charlic. — Possubl eo.

Iann. — Ha surroc'h eo ober iun ha vijil edoug ar zizun, gant aoun da bec'hi.

Charlic. — Sellit-ta, Iann, nag a gellien vardro ar c'hig ? Marteze e ve mad lakât c'hoalen ganthan ?

Iann. — An dra-ze a yoa mad guechall pa c'hellen mont va-unan da gerc'hat c'hoalen d'an aot. Brema ar c'houarnamant a zo keit he vrec'h ma ne gredan ket mont.

Charlic. — Eb dale e savo prenved etouez !

Iann. — Ne vezo nemet founissoc'h...

Charlic. — (*A goztez*). Hag an arc'hant el loar goz ive.

Iann. — Ar zaout a zo poent kass anezho er meaz.

Kea buhan d'ho diouall. Losk anezho da beuri eted ar strejou : eun tam benag a c'hellint atao da lipat dreist kleuziou ar foënnieier.

Charlie. — Ne meuz drebet tam ebed c'hoaz.

Iann. — Me pa voan en da oad a gemere eun tam bara-zeac'h hag a yea evelse d'ar park. Gra ar me-me-za.

Charlie. — (A gortoz o trouc'ha eun tam bara). Me gav din ne gassin ket da benn kalz bouteier ken en ti-ma.

II DIVIZ

IANN, he-unan

Ne meuz ket eun tam chans ! Araog an offer'n Fanch ar Paotric a zo bet o klask suna ac'hanon hag e sonje din en em denna brao deuz he skilfou, o vont abred d'an offer'n. Siouaz ! var ar blassen e kaviz Fanch ar C'hillourou ha dioc'htu eo deuet da da glask trabass ouzin divar benn he gleuz kwezet. Me zavaz imor ennhon. Assa piou ne ve ket ? Ober vad d'an oll ha beza c'hoaz tamallet. Fanch a dos-tea atao hag a venne kregi em bruched. Aoun a gemeriz na lakaje he zourn var va arc'hant, a ioa eat ganen d'an offer'n hag he stlapiz ganthan eur gravanat. Pilat a reaz ha pa zavaz oa leun-c'hoad. Etre he zent anter dorret e klaske sorroc'hellat eur ger benag. Va affer a zo sklear : Fanch ne gizo ket. O va arc'hant paour ! Nag e ranker beza sot evelato o vont ken abred-ze d'an offer'n !

III DIVIZ

IANN ha GOULC'HAN (he falz ganthan var he vreac'h).

Iann. — Ata, Goulc'han, eun dra benag e peuz great deuz da gorf ?

Goulc'han. — Neuz bet distag ebed abaoue ma zoun eat d'ar park. (A goztez). Pebez pennad kousket, kristenien !

Iann. — Abred out deuet d'ar gear.

Goulc'han. — Chommet e vijen c'hoaz anez ma zeuz deuet naoun din ; kaër-zo e ranker selaou mouez ar c'hov beb an amzer.

Iann. — Da c'houde e trebi, Goulc'han. Selaou

mad araog eur zonj a zo deuet em spered epad an offer'n-bred. Ma teuffez da vervel, ar pezh a zigwezo abred pe zivezat ganez koulz ha gant ar re all, da biou e zeñ da stal ?

Goulc'han. — Ervez al lezen e zeñ d'am breudeur all ha did-te, a gredan.

Iann. — Hag e loskfez an traou er c'hiz-se, Goulc'han ?

Goulc'han. — Perag ne raffen ket ? Ken tost kar int din ha ma zout.

Iann. — Petra biskoaz o deuz great evidot nag Yon Brobleiz, nag Louis Leveneskoat ? Ha me a rankfe beza countant gant an drederenn ha c'hoaz ma ve losket ganen dichipot ! Me, Goulc'han, hag a vev ac'hanot, hag a jom en noaz va-unan evit da viska...

Goulc'han. — (A gostez, o sellet ouz he zillad-toull). Ia, gant truillou.

Iann. — A denn an tam deuz va ginou evit rei did da zribi !...

Goulc'han. — (Eun neubeut kaëroc'h). Abalamour da ze meurvad e rankan iun ken aliez !

Iann. — A gar muioc'h ac'hanot eget va mab !

Goulc'han. — (Eun neubeut kaëroc'h). Ha pa ve gwir, ne ket diez.

Iann. — Nag e vez digaloun da lezer da vadou da vont gant ar re-ze, estrenn koulz lavaret... !

Goulc'han. — (Eun neubeut kaëroc'h). Da vihana ne jommint ket da loueda dindan da vele.

Iann. — Varc'hoaz eta e teñ ganen-me dirag an naoter hag eno e sini din da leve. Dont a ri, neket-ta, Goulc'han ? Perag e maout o c'hrozmolat evelse etre da zent ? Ne ket deread ar pezh a ginnigan did ?

Goulc'han. — Ne din ket !

Iann. — Ha perag mar plij ?

Goulc'han. — Me zo eun anter-zot hag an oll a lavaro ne meuz ket a zroad da zina. Ar paper a ve torret : mizou eta en aner.

Iann. — Sot, te, Goulc'hanic keaz ! Sot ! Piou en deuz lavaret an dra-ze !

Goulc'han. — Eun anter hini ebken hag an neb en deuz hen lavaret ne ma ket keit a Paris diouzin.

Iann. — N'out ket, Goulc'han ! Ar re a lavar an dra-ze a zo sottoc'h evidot.

Goulc'han. — Ne zislavaran ket

Iann. — Neuze e teuñ ? va breur ker.

Goulc'han. — Nan.

Iann. — Nan ! ha setu aze kement e peuz a anaoudegez-vad evidhon, goude beza bet oc'h en em rivina ganez. (*Goulc'han a vouze'hoarz*). E pe leac'h e ma da galoun ? Eur galoun e peuz zoken ?

Goulc'han. — Oh ia ! ha ker birvidik ha da hini-te a dra-zur.

Iann. — Tam didalvez a zo ac'hanot ! Ne peuz great nemet lounka va danvez abaoue ma zeuz ac'hanot.

Goulc'han. — Ha va gouel-mikeal, ha va labour, piou a brofit anezho ?

Iann. — Hag e kredez lavaret ano euz an dra-ze ?

(*O kemeret eur geuneuden*).

Sell ! te dleffe beza torret da izili ouzit !

Goulc'han. — Ac'hanta, setu ma sounez din ar pez a zounez bemdez da Jarlic. Ne meuz ket izoum deuz kement-se evit mont da di va c'hoar-gaër, amzer ebken da gemeret eur pezh dillad benag, hag...

Iann. — (*O kweza d'an daoulin hag gant eur vouez flour meurbed*). — Oh ! nan, Goulc'han, ne da ket !

Goulc'han. — Eo, mont a rin.

(*Hag he za etrezek an nor, Iann, atao var he zaoulin a ia var he lerc'h*).

Iann. — Dre ar garantez e meuz, evidoi.

Goulc'han. — Ne peuz ket daou-wennegat karan-tez da rei, va breur paour. Lez ac'hanon da vont.

Iann. — Dre ar zonz euz hon tad, chom ganen.

Goulc'han. — Euz hon tad, e peuz losket da ver-vel gant an dienez ?

Iann. — Euz hor mam muia karet !

Goulc'han. — (*Goustatoc'h*). Losk ac'hanon !

Iann. — Me roi did kement a c'houlenni: kig e pezo da zribi, amann ar pez a giri, dillad nevez, viou, fritadennou. Chom, Goulc'han !

Goulc'han. — Gwelomp-ta neuze. Eur falz nevez a rankan kaout.

Iann. — Neo ket mad awalac'h da falz ?

Goulc'han. — Ne zeuz mui anezhi nemet ar c'hil ha ne c'heller ken he gwellat.

Iann. — E maout o vont da rivina ac'hanon.

Goulc'han. — Mad, va lez da vont da di va c'hoar-gaër.

Iann. — Eur falz nevez e pezo.

Goulc'han. — Va fâl a zo uzet abez ha pa zan da ober pal-arat, e vezan atao varlerc'h gant va lod.

Iann. — Hag e skoñ daou daol el leac'h unan d'ar re all.

Goulc'han. — Mont a ran...

Iann. — Eur bal nevez a brenin did.

Goulc'han. — Ne meuz tam dillad deread ebed ha pa zan etouez an dud e vezan atao evel eun anduillen.

Iann. — Ne peuz ket a zonz da zimezi d'an oad e peuz kredabl ?

Goulc'han. — Nan, mez koulz e kavan dillad ha ne vent ket evel eun ti d'ar beder avel.

Iann. — Gortoz ma vezo eat ar geraouez divar ar mezer.

Goulc'han. — Ma rankan gortoz ma kavi marc'had-mad awalc'h an traou e rankin gortoz beteg troumpill ar varn. Va c'hoar-gaër...

Iann. — Eur viskamant nevez-flamm e pezo ha dillad all neuz forz pegement.

Goulc'han. — Ma ven bet sur e pe dalc'het sonj em bije c'hoaz goulennet eun dra benag evel butum hag eur voujaren diouz ar mintin.

Iann. — Da goll da iec'het, Goulc'han keaz !

Goulc'han. — Peb tra d'he vare. Evit kaout eun tannig arrhez e c'houlennin diganez hirio eur gwennek benag evit mont da c'hoari boulou.

Iann. — N'out ket sot c'hoaz ! Mont da c'hoari boulou ! d'en em lakat e riskl da goll arc'hant en eur c'hoarzin ! Ar re a daol evelse an arc'hant laouen dioutho n'int ket din da velet sklerijen an deiz.

Goulc'han. — Gounit a c'heller ive. Mez an dra-ze ne ra seurt: dek gwennek a rankan kaout.

Iann. — Dek gwennek ! Gant daou wennek e peuz traouavalac'h.

Goulc'han. — Ne fell ket did ho rei ? Kenavô !

Iann. — Eo, eo, Goulc'han... Ne peuz ket awalac'h gant pemp ?

Goulc'han. — Neuz ket da chipotal: dek pe netra !

Iann. ... Sell, Goulc'han, mont a ran da rei did.

(*Mont a ra d'he arbel*).

Goulc'han. — (*A goztez*). Ne dal ket kalz ar boan da c'houlenn ken diganthan: berr eo kena he vemor pa rank diskrava.

Iann. — Setu anezho! Mez kred ac'hanon, Goulc'han, o vont d'en em goll e maout.

Goulc'han. — Ne garan ket e ve kavet abeg ennhon!

Iann. — Ne rin mui, Goulc'han.

Goulc'han. — Kemeromp brema eun tam bara, pa zeo gwir ne velan keusturen all ebed...

Eur vouez. — (*E kichen an nor*). Iann a zo er gear?

IV DIVIZ

AR MEMEZ-RE, FANCH AR PALUD.

Iann. — Ia, ia, er gear emañ! (*Goustadik*). Fanch ar Palud! e maoun devet!

Fanch ar Palud. — (*O tont en ti*). Mad eo neuze. Eur ger e moa da lavaret deoc'h.

Iann. — Petra 'ta neuze, Fanch?

Fanch ar Palud. — Oc'h alar e moa c'hoant da brema diganeoc'h. Evit pegement e roffac'h anezhan?

Iann. — (*Eun huanaden a blijadur*). Mad e kavet anezhan-ta neuze?

Fanch. — Oh ia! rag eun tamig bihan muñoc'h a grog eget ar re all en deuz.

Iann. — (*O skrabat he benn*). Muñoc'h a grog pe-naoz?

Fanch. — N'hen deuz ket re an oll; mez he dra da beb hini goulskoude.

Iann. — Evel just avad.

Fanch. — N'ho peuz ket bet atao sonj euz an dra-ze, ispisial pa zoc'h bet oc'h ober douar-irvin e mechou ar Banezen. Evel a lavaran deoc'h, oc'h alar a ioa en dervez-ze re a grog ganthan. Daou vom mad pa vez hirr an ero a ra eun dra benag dija, eb kounta ar pezh o pije distaget diouz va zachen er bloaz a zeu.

Iann. — Me, ne meuz ket great an dra-ze. Var ho meno c'hui o peuz c'hoant da lakat ac'hanon-me laër!

Fanch. — Ar pezh-zo sur eo ne ma muñ ar gount em zachen hag e zeuz re en oc'h hini. Marteze me eo al laër c'hoaz?

Iann. — An dra-ze ne c'hell ket beza gwir. Penaoz o peuz gelllet her gouzout?

Fanch. — Assa-ta Iann! mez o vuzula 'ie!

Iann. — Ma zaffen-me da ober evel doc'h, me bari c'hwi eo a rankfe kass ar mein-arz var ho c'hiz.

Fanch. — Neuze ne fell ket d'eoc'h renta an ero o peuz distaget diouz va zachen?

Iann. — Ne meuz netra da renta deoc'h pa ne meuz kemeret netra divar ho koust.

Fanch. — Mad! gwelet e vezo. Diez e kavan mont da brosezi. Mez pa ne c'heller ket ober affair ga-neoc'h er c'hiz-all, petra 'rin me ken?

Iann. — Neuze oc'h sur euz re em zachen?

Fanch. — Ia ker zur ha ma komzan ouzoc'h aman.

Iann. — Marteze Goulc'han aman en deuz great an taol. Gouzout a reoc'h neo ket re fur an oll hag evel ma zoa bet oc'h arat an dachen en noz, marteze en doa gelllet eb he zonzal...

Goulc'han. — Ne da ket da lavaret geier. Te eo a ioa da-unan oc'h arat ha ma kendalc'hez da gemeret ac'hanon evit eun innosant, me zo o vont...

Iann. — N'out ket! n'out ket Goulc'han. Sonj e meuz brema. Me eo a ioa bet oc'h ober al labour-ze. Noun ket avad evit koumpren e vijen eat dreist ar mein-par. Noa den o vleina ar gazek ha marteze n'oa ket eat var eün.

Fanch. — Neuz bet morse bom-douar distaget ken eün. Hag evit gouzout pe zoc'h eat dreist ar mean-par pe noc'h ket e ve red gouzout pe araog arat pe da c'houde eo o peuz diblasset anezhan.

Iann. — Me zo eun den honest, me! Ha c'hwi a gemer ac'hanon evit eul laër pomet!

Fanch. — Ne ket me hel lavar. Mez gouzout a reoc'h iviziken, ne zeuz louarn fin ebed, na gwezfe avechou er grippe.

Iann. — Ma vije bet testou aman!

Fanch. — It da gerc'hat. Pa vezo va zachen en he fezh neuze marteze e c'helfac'h klask trabass. Mez ac'han di...

Iann. — Mad ne dei ket endro eun anter troatad.

Fanch. — Ne deui ket en dro! Gwelet e vezo! Ha oc'h ad irvin da burchu c'hoaz.

Iann. — Neuze e vezo prosez.

Fanch. — An dra-ze a zell ouzoc'h.

Iann. — Me ne ran ket a forz deuz oc'h avertissamanchou.

Fanch. — Hag e vezo digasset an urcher deoc'h.

Iann. — Digassit anezhan dioc'htu, ma kirit. Da c'hortoz aze er voger e zeuz eun toull, ha ne ket bet stanket gant ar mansouner, ha gouzout a rit perag.
Fanch. — (*O vont kuit*). Keuz o pezo.

V DIVIZ

IANN HA GOULC'HAN

Iann. — Ne gavez ket e pê great gwelloc'h sarra da c'hinou bremaik!

Goulc'han. — Perag tamall ac'hanon? Da unan e peuz lavaret traou awalac'h. Daoust ha noa ket ken eaz dressa an traou da c'houde ar pezh e meuz lavaret? Mar deuz re en da dachen, e zeuz re hag e rankez distaol ar pezh a zo a re. Netra skleroc'h. Aze noa nemet gervel eun expert...

Iann. — Ha paëa anezhan da c'houde ne ket-ta?

Goulc'han. — Evel just. Brema e zeñ arc'hant meur a expert deuz da c'hodel.

Iann. — Mad, spountuz eo! Re fin eo deuet an dud da veza var an douar. Guechall...

(*Goulc'han en deuz kemeret he dam-bara, en doa losket a goztez*).

Evelato, Goulc'han, lakât ken teo-ze an amann var da vara! Ne peuz koustians ebed. Dont a ri a benn da deuler ac'hanon var an douar-noaz.

Goulc'han. — Me meuz klevet lavaret meur a veach oa diez rivina eur paour-keaz: Te diouz da glevet a zo unan anezho. Ha neuze ma nout ket eaz awalac'h var da aelou, ouspen aman e vezo bara hag amann da zibri evit Goulc'han... Mont a ran...

Iann. — Goulc'han! Goulc'han!

Goulc'han. — (*O lakat he zekgwennek da zêni en he zourn*) ...Da c'hoari boulou.

PEVARE ARVEST

KENTA DIVIZ

IANN, *he-unan*.

Assa-mad, brema ma zeo eat an oll divar va zro, marteze e c'hellin e peoc'h kuzat va arc'hant. E pelec'h hel lakât? Er siminal? Just avad! Al laëroun peurlieusa ne deont di nemet da glask anduill. Siouaz! arc'hant paour!

(*Ober a ra eun toull a ziabarz ar siminal*).

Gwall difounet e vezi aben ma pezo gelllet erzel ouz ar mizou a zo o vont da gweza var va c'heñ... Selaou-ta! Trouz en dianveaz. Unan benag a zo deuet da c'harda varnhon. Nag an dud a zo fallakr goulskoude!... Sur oun, trouz zo bet. Gwelloc'h eo prena an nor.

(*Mont a ra da brenna an nor*).

Marteze brema e teui da gichen ar prenestr: her stanka a rankan ive.

(*Tenna a ra eur pallen deuz eur gwele hag hen strob ouz ar prenestr*). La! brema kaër o devezo kaout daoulagad-kaz ne velint netra...

Ha ma pignont var an ti da zellet dre ar siminal! Nan ne c'hellan ket lakât va arc'hant aze. Ma neo ket mantruz! Neuz moyen ebed da veza dizoursi. E pelec'h neuze? A zindan va gwele adarre? Charl a c'hoar. Dindan an aoled? Non den dero! Setu eno he blass.

(*Mont a ra da glask eur c'hoz barren-houarn. Di-brada ra ar mean a zo e korn an aoled, hag e sil he ialc'h a zindan. Neuze gant eun huanaden a joa*).

Aha! Den, a gredan, nen devezo ijin awalac'h evit mont beteg aze d'az klask. Kenavo paour keaz tenzor. (*Lezer a ra ar mean da gweza*). Kempen-nomp brema an douar tro var dro evit ma ne vezo anet netra. La! eur guchen bruzun keuneud var c'horre brema. Setu me divec'hiet oll. Ne meuz great nemet krena epad an noz tremenet hag e doug an deiz gant aoun na vije dilamet eur c'hanfard

benag varnhon da glask samma va ialc'h. Mez touet e moa en divije bet kentoc'h va buez.
(*Skei a reer var an nor*).

Tud o skei var an nor! Poent oa! (*Eur zell var an aoled*). Neuz anet netra. Arabad ho lesker da c'hedal gant aoun na deuffe eur zonz benag en ho spered.

(*Mont a ra da zigeri, eb diskar ar pallen*).

II DIVIZ

IANN, PER (*gant dillad ar Suiss*), FANCH AR PAOTIC (*gwisket en archer*).

Iann. — An archerien em zi-me! (*Hag e za var he giz en eur zellet ouz an aoled*). Hag evit petra, mar plij?

Per. — (*Grouns*). C'est bien ici la demeure de Monsieur Iann, dit an Tachou-koz?

Iann. — Koumpren ket! Ha ne c'hwezan ket perag e teuffac'h aman. Ne gredan ket beza na laëret na lazet den ebed. Ha deuet eo amzer an dispac'h ma vez taolet an dud honest er prizoun?

Per. — (*Da Fanch*). Ecrivez: a été insolent envers les représentants de la force publique: cent francs d'amende.

Iann. — Pardoun a c'houlennan diganeoc'h: ne c'hwezan ket e pe leac'h e ma va fenn, ken truibillet oun bet o velet ac'hanoc'h. Ma meuz eta lavaret eun dra benag a dreuz...

Per. — Lavarit deomp eta da genta pe hano o peuz: ni velo da c'houde.

Iann. — Me zo Lan ar Paourkeaz, ha biskoaz den na zeo bet hanvet gwelloc'h.

Per. — (*Da Fanch*). Ecrivez... a menti aux gendarmes: cent francs d'amende.

Iann. — (*Goustadik gant eun taol lagad varzu an aoled*). Arc'hant paour! (*Kaër*). Pardoun, Aotrou, ne ket hano, va amezog a c'houlennit diganen? Pouner-gleo oun.

Per. — Oc'h hini, ha ma n'hel lavarit var eün, gendarme...

Iann. — (*Adarre eur zell truezuz var an aoled*).

Hen rei a rankan dezho. Mad! Iann an Tachou-koz eo va hano gwirion. Hen toui a raffenn dirag...

Per. — Neuz izoum ebed. Neuze an tam paper-ma a zell ouzoc'h. Me ia d'hel lenn deoc'h. Selaouit... Mez petra zo' nevez en toull-ma: ne vez ket gwelet muioc'h eget e sac'h all laër. Ah ia! ridochou a c'hiz nevez en deuz lakeat an Aotrou-ma evit ober e kuz he dorfejou. C'hoaz marteze gant an dra-ze eo sorsor: ni velo. Lamit an truillou-ze kuit.

Iann. — (*Eun taol lagad nevez varzu an aoled, hag e za da denna kuit ar pallen*). Excus! Excus! Aotrou jendarm! Hen toui a raffenn, nan, ne rean netra ebed. Eol a ioa ha neuze...

(*Krena a ra var he izili*).

Per. — Eol brema?... Da eun all, louarn koz! Setu aman eta ar pezh 'zo merket var ar paper: Ordre d'arrêter et de mettre en prison De Vieux-Clous, Jean, parce que...

Iann. — Lavaret e meuz deoc'h ne ententan ket ar gallek.

Per. — Me ia d'hen deski deoc'h e berr amzer. Dre ar paper-ma eta o peuz urz da heul ac'hanomp d'ar prizoun.

Iann. — Va c'hass d'ar prizoun-me! honesta den a zo o vale. It er meaz deuz va zi, lorgnez ma zoch!

Per. — (*Da Fanch*). Ecrivez... a insulté les gendarmes: trois cents francs d'amende.

Iann. — (*A goztez, gant eur zell varzu an aoled*). Oh! va zenzor, keaz! (*Kaër*). — Nan, nan, Aotrou, ne did ket da ober eur seurt gaou ouz unan koz eveldon-me. Troet neat eo va goad o klevet eun dra ker sebezun. E kreiz an eost d'ar prizoun!

Per. — Me zonje ne c'hwiac'h ket ar gallek. Mad eo. Gendarme, prenez note... Ha brema gwelomp ha ni a c'hello ober eun tam prosez-verbal. (*Da Fanch*). Allons, gendarme, écrivez... Ecrivez...

Fanch. — Quoi, Brigadier?

Per. — Livirit, quoi mon colonel? (*A goztez*). E ma deomp! — (*Kaër*). Ecrivez.

Fanch. — (*O skriva*). Ecrivez.

Per. — Ne meuz ket lavaret deoc'h skriva, écrivez.

Fanch. — Eun taol-pluen hag echu tout.

Per. — Mad eo!... Etant venu au village de...

Fanch. — Etant venu au village de. (*Fanch a lavar evel-se dre ma skriv kement a lavar Per*).

Per. — de Pridalipat, en Lanarvor. (*Fanch a zistag ar gerioù evel hen de pri-da-lipat en Lan-Arvor*).

En la demeure de... (*da Iann*) votre nom et prénoms ?

Iann. — Ne gouprenan ket.

Per. — Oc'h hano ha leshano?

Iann. — Iann an Tachou-ko.

Per. — Ecrivez... de Vieux-Clous, Jean... demeurant dans ledit village de ladite commune... à l'effet de savoir... si comme on disait... le dit Jean... avait auprès... du lavoir commun de ladite commune... battu sa femme parce qu'elle parlait trop... Nous avons trouvé la porte fermée. Cent francs d'amende.

Iann. — (*Eun huanaden hag eur zell ouz an aoled*). Oh!

Per. — Et lui dedans... de fort mauvaise humeur. Cent francs.

Iann. — (*Ar memez arvez*). Nan, nan, aotrou!

Per. — Ne gouprenit ket ar pezh a lavaran.

Iann. — Re siouaz !

Per. — C'hui zo eun den sebezuz! Ne zeuz ket eur mare ne c'hwiaç'h tam gallek, brema ec'h ententit gallek deuz an danvez gwella. Avi e meuz ouzoc'h. Me zo bet tri bloaz er skol, abarz gouzout peadra da noun paz mervel gant an naoun default gellout goulenn va boued e gallek! Anzañ a reoc'h eta e tal eun dra benag beza desket deoc'h ar skiant nevez-ze. Lakeomp antre kant lur ebken. Gendarmerie, est-ce écrit?

Fanch. — Oui, mon colonel!

Per. — Deux cents, pour avoir insulté les gendarmes.

Iann. — (*Ar memez arvez*). Arc'hant paour! Me zontje o doa pardounet din.

Per. — Quatre cents, pour avoir voulu les mettre à la porte.

Iann. — (*An dañlou en he zaoulagad*). Tensor keaz! abez e zi gantho!

Per. — Huit cents, pour s'être enivré le jour de l'élection et pas aux autres jours.

Iann. — (*En eur gweza d'an daoulin*). Awalac'h! awalach!

Per. — Gwelloc'h gwell e za ganeoc'h var ar gallek. Kendalc'homp. Mille... pour...

Iann. — D'ar prizoun! kasit ac'hanon d'ar prizoun.

ha loskit ganen an neubeut gwenneien e meuz das-tumet evit va c'hozni.

Per. — Deux mille pour.

Iann. — Sellit, setu va daouarn! Chadennit ac'hanon buhan! buhan! En an ' Doue, d'ar galiou!

Per. — Goulskoude e ma an eost.

III DIVIZ

AR MEMEZ-RE, IANN AR RIMADELLER, CHARLIC

(*Iann ar Rimadeller ne vel ket dioc'htu an archerien*).

Ar Rimadeller. — Goulc'han a zo e tro da zont da c'hoari-boulou?

Charlic. — (*Var he lerc'h a lavar eur ger benag dezhan en he skouarn*).

Ar Rimadeller. — Ah ia! an archerien a zo duman; neuze e rankan mont da lavaret bonjour dezho.

Charlic. — Neuze 'vad! Goulc'han a zo eat da c'hoari.

Ar Rimadeller. — Losk ac'hanon da vont.

(*Per a ziskar he dok var he zaoulagad*).

Charlic. — E mañt paket!

Ar Rimadeller. — (*O tont varlaez d'an ti hag o kas he zourn da gaout he dok eb tenna anezhan*).

Bonjour deoc'h aoutrounez. Kalz labour o peuz vardro aman brema var a leverer. Fanch ar Chillourou a ioa aze o vont d'ar gear bremaik, en deuz lavaret din en doa gwelet an archerien er Pourg, hag e zoant erru aman.

(*Fanch a ra eul luchaden da Ber en eur ziskwez an nor*). Evel a velan oc'h en em gavet 'n he raog. Setu aze petra eo beza yaouank c'hoaz ha skanv an divesker.

... Sell-ta! (*En eur ziskwez Per*). Setu aze eun archer drol avad. N'ouzoun ket e pe leac'h e meuz gwelet eur viskamant en doare-ze.

Per. — (*Gant eur vouez c'hroz, he benn soublet evel pa ve o lenn*). An dra-ze ne zell ket ouzoc'h, tad-ko. D'oc'h oad e tlefac'h gouzout neo ket brao fourra ar fri en afferiou ar re all. Ma ne zit ket buhan deuz an ti-ma, colonel ar Jandarmet a c'hwezo klask deoc'h ar goudor.

Ar Rimadeller. — Coronel ar Jandarmet! ha n'her gwien ket, me. Na pebeuz chans e meuz bet da zont en ti-ma. Gwelet corporal ar Jandarmet! Neuze c'hwi a rank beza en eur garg vraz benag?

Per. — Colonel... ha bremaik.

Ar Rimadeller. — Coronel, ah ia, sonj e mezo, coronel... coronel... Mad, va mab-me a zo bet, pe brigadier pe noun ket petra er zervich ive Aotrou. Coronel... coronel. Là, chom a rei aze brema (*Skei a ra var he dal*). Hag e c'hwezoc'h kerkoulz-ze ar Brezounek?

Per. — Ar Vretouned a zalc'h d'ho iez nint ket sottoc'h eget ar re all, me gred? Gendarme! an den ze er meaz!

(*Fanch ar Paotic en deuz savet eun tamig he benn: Awalac'h eo*).

Ar Rimadeller. — Sell-ta, setu aze eun archer hag a zo envel ouz Guillou, Doue r'er pardouno! N'ho peuz ket anavezet anezhan epad ma zedo archer? Guillou, Guillou ar Paotic, eun den koant eveldoc'h?

Per. — Teod eur vaouez a zo en ho kinou, tad-koz, ha ma ne zeuz d'he zarra nemet ar prizoun...

Ar Rimadeller. — Eur vaouez! eur vaouez! mar deo possubl insulti eun den evelse!

Per. — Gendarme, au nom de la loi!

Ar Rimadeller. — (*A gerz kwit buhan, ar pezh a ra dezhan jilgammal muioc'h eget ar c'hustum*).

Ne vezont ket atao accomod, an archerien! Neuz forz, ar c'henta oun bet o velet corporal ar jandarmet. Pebez chans!

IV DIVIZ

AR MEMEZ-RE, EB AR RIMADELLER.

Fanch. — (*Goustadik da Ber*). Passe mall eo en em denna euz an toull-ma. Me zo er zervich hag er zervich neuz ket da farsal. Ouspen-ze Yvonik en deuz lavaret din e c'helje digwezout er gear er pardaëz-ma.

Per. — Kounzanti a rez koll.

Fanch. — Ia, ia, deomp kuit.

Fanch. — Ha ma lavar eun dra benag d'an archerien gwirion? Gortoz eun taim. Pa deuint aman bremaik ne velint nemet gleurou. (*Kaër da Iann*). Neuze e sevenoc'h evelse mont d'ar prizoun?

Iann. — Ma ve moyen da viret ouz amand e ve koulz ganen a dra-zur chom er gear. En eost e maomp evel a velit ha va dervez ne roffen ket brema evit ugent-real. Bezit truez, aoutrounez, diskarit ar mizou!

Per. — Ar pezh 'zo skrivet zo skrivet... Ha neuze c'hoaz ni garfe gouzout perag ho lagad ne ehan da bara var an aoled. Aze e zeuz sur eun dra benag, ha ne garfac'h ket e ve gwelet ganeomp-ni.

Iann. — Nan! nan! Aotrou Kabiten, nan, ne zeuz netra. Sellit, sevel a raffin va dourn.

Per. — Ne zaffac'h ket ker buhan ar mean-ze. (*O c'hwessa*). Aze e tle beza gwin-pense.

Iann. — Ne meuz ket bet eun diveraden anezhan, aotrou.

Per. — Ni 'rank gwelet.

Iann. — En an ' Doue, aotrou, kasit ac'hanon buhan ganeoc'h.

Per. — Gouzout a raïmp: Gendarme!

Iann. — Petra ' c'hortozit, prest oun da vont ganeoc'h.

Per. — Gendarme! kemerit...

Iann. — Neuz netra, hen toui a ran. Me o ped, kasid ac'hanon ganeoc'h buhan-a-buhan.

Per. — Kemerit eun dra benag ha savit ar mean.

Iann. — En an ' Doue! en ano an oll zent eus-ar Baradoz!

Per. — Ar c'houarnamant a zifen ouzomp kaout relijion ebed.

Iann. — Ma o peuz kollet eur vam garet dre ar zonj anezhi bezit truez ouzin. D'ar prizoun! d'ar prizoun! Chadennit ac'hanon.

Per. — C'hwi gav deoc'h Colonel ar Jandarmet a zo karget da gas an dud evelse d'ar prizoun! Daou all a deuo bremaik. Ni a velo anezho var an ent hag a lavaro dezho eur ger divar benn an aoled ha neuze ma klaskit enebi, gwaz-a-ze evidoc'h. Kena-vezo an dro genta.

V DIVIZ

IANN HA CHARLIC.

(*Charlic a ioa en em dennet en eur c'horn-tro evit gellout c'hoarzin*).

Iann. — Charl, oc'h ober petra e maout aze? Evel ma teuffe did c'hoant-c'hoarzin c'hoaz goude ar pezh a erru gant da vestr!

Charlic. — (*O klask ober eur vizaj-drist*). Ne c'hwezan ket. Hirvoudi eo a ran, ken trist e kavan ho toare. Biskoaz marteze var an douar ne zeuz bet den ken dibec'h ha c'hwil, na ken reuzeudik ken neubeut.

Iann. — Gwir a levere: an oabl gant kement a zo en tu all neo ket ken didachad ha ma zeo gweled va c'haloun.

Charlic. — (*O tiskwezh an aoled*). Aze e man?

Iann. — Petra?

Charlic. — Al loar-goz?

Iann. — Kemer da draou: nout muñ mevel ganen.

Charlic. — Oh! ne did ket da facha: evit he difen eo, me ive: ne vezimp ket re daou evit kement-ze, kement al a laëroun a zo.

Iann. — Ha gwir, Charlic?

Charlic. — Me he dioullo evel va buez.

Iann. — (*O vriata anezhan*). O va gwella mignoun!

VI DIVIZ

IANN, CHARLIC, EUR BAUREZ (*e toull an nor, en dianveaz*).

Ar Baurez. — (*Lavaret a ra he fater, evel ma zeo ar c'hiz*). En an' Doue, eun tam-bara, mar plij.

Iann. — Petra? Eur faineantez benag adarre o tont da glask he boued! Aman e zeuz traou awalac'h da ober o vev ar re deuz an ti. Piou a zelviro an douar deuz ar ouen-dud-ze. Me gave din oa diffennet labourat da c'hounit ar bara da zul?

Ar Baurez. — (*Eb dont en ti*). Gwir eo, Iann. Mez an tam-bara diveza a ioa el lochen e meuz roet d'am bugale er mintin-ma, ha brema e iudont gant an naoun. Eun druez oa ho c'hlevet; ha va c'haloun

a vâm a venne ranna. Deuet oun eta da velet hag hen a zo c'hoaz eur galoun-vad benag dre ar bed. C'hui hag o peuz danvez, n'am arluet ket.

Iann. — Me danvez! Piou en deuz lavaret kement-se deoc'h.

(*Eur zell ouz an aoled*).

Me meuz traou awalac'h da ober, hel lavaret e meuz deoc'h.

Ar Baurez. — Biskoaz en eur reñ aluzen den na zeo bet paoureat.

Iann. — A leverer... Hag oc'h ozac'h petra 'ra etre daou benn an deiz?

Ar Baurez. — Yvon? Daou vloaz-zo e ma e gweled ar mor, her gouzout a rit ervad.

Iann. — Hen dizonjal a rean... ha c'hui?

Ar Baurez. — Penaoz e c'helfe eur vaouez dinerz gounid bara da bemp krouadur? Ha c'hoaz va dourn-diou a neubeut-zo a zo chomet seizet. Ne c'hellan na neza nag ober stam.

Iann. — Ne vez ket great eur gest evidoc'h bep bloaz dre ar barrez?

Ar Baurez. — Kement a zo o c'houlenn ha ken neubeut da ranna, siouaz! Neo ket ervez va c'hondition raisouni evel a ran. Ne c'hellan nemet goulen a berz Doue, rag rei deomp a zo rei dezhan... ha mont kuit ma ne vezan ket selaouet. Ho tra a zo deoc'h: kenavezo eta. Karet e me goulskoude lavaret deoc'h: Bennoz Doue!

(*Mont a ra deuz toull an nor*).

Iann. — Ia, Charlic, eun dra all da lavaret did: kaloun-vad e peuz, re zoken. Diouall eta na deuffe seurt tud-ze da zuna ac'hanot epad ma vezin er prizoun. Var ho meno e mañt o tizec'ha gant an naoun. Goulskoude ne zonz ket din beza biskoaz klevet e ve marved den gant an dienez...

Charlic. — Va Mestr?

Iann. — Petra, Charlic?

Charlic. — Me gav din ma o pije roet eun dra benag d'ar baurez-ze, c'hui a vije bet laouennoc'h er pezh a erru ganeoc'h, rag din eo a druez ha Doue ne lez netra da baëa.

Iann. — A zonz did?

Charlic. — Kredi a ran.

Iann. — Ro dezhi neuze eun tam-bara... hag eun tam mad koulz hag ober.

Charlic. — (En nor). Marc'harit! Marc'harit! Deuit endro-ta!

(*Mont a ra da drouc'ha eur c'horn-mad a vara.*)

Iann. — Led eun tamig aman varnhan ive.

Charlic. — Neo ket re vraz?

Iann. — Eur gwall-dam e peuz trouc'het; ro anezhan evelato.

Charlic. — Roit anezhan oc'h unan.

Iann. — Gwelloc'h e vezo?

Charlic. — Ia!

Iann. — (Goude beza kemeret an tam bara digant

Charlic, her c'hinnig, d'ar baourez.)

Dellit! Marc'harit, ha bezit sonj ac'hanon.

Ar Baourez. — Ra vezo bennoz Doue varnoc'h!

Charlic. — (A dro keñ Iann). Ma c'helfe al loar goz gwelet an dra-ze e ve rouz he daoulagad!

Iann. — 'Arabad deomp ankounac'hat ar Chatal.

PEMPED ARVEST

KENTA DIVIZ

IANN (en ti), AN ARCHERIEN (e toul an nor ha da c'houde ebarz).

Ar Brigatier. — Aman e ma ti Iann an Tachou-koz?

Iann. — Ia, ia, ha me eo Iann a glaskit. Kassit ac'hanon ganeoc'h dioc'htu.

Ar Brigatier. — Gortozit c'hoaz: ni rank gouzout...

Iann. — Her gouzout a rit: petra c'hortozit?

Ar Brigatier. — Her gouzout a rit petra?

Iann. — Gouzout a rit peb tra: ne did ket da ober goab ouz eur paourkeaz-koz. Ar re all o deuz lavaret deoc'h, me c'hoar.

Ar Brigatier. — Allaz! petra an dra-ma?

Iann. — Sellit, setu va daouarn: chadennit anezho.

Ar Brigatier. — Ni rank gouzout. Marteze.

Iann. — En an' Doue, grit buhan ho tever.

II DIVIZ

AR MEMEZ-RE, YVONNIC (*a deu a lam en ti*).

Yvonic. — De-mad, deoc'h, va Zad! Keit-zo n'on deuz ket en em velet. Penaoz e za an dro gant ho iec'hed?

(*Lamet a ra da boket d'he dad. Iann o klask en em zistroba diouthan.*)

Iann. — Pegement a zo deuet ganez d'ar gear?

Yvonic. — (O velet an archerien). Sell-ta, an archerien du-man?

Ar Brigatier. — Eun affair hor boa gant ho tad. Evel ma zeo achu hor grefidi, e zeomp da lesker ac'hanoc'h ganthan.

Yvonic. — Kenavezo eta: eun deiz benag euz ar zizun-ma e rankin mont d'ho kwelet.

Ar Brigatier. — Da lakât sina ho permission?

Yvonic. — Ia.

Ar Brigatier. — Mad, ma keroc'h me zino deoc'h ho paper dioc'htu.

(*Yvonic a ro he baper: ar Brigatier a zin.*)

Yvonic. — Trugarekât a ran ac'hanoc'h: eur veach neubeutoc'h e vezo din. Kenavezo eun dro all benag. (*Ober a ra ar zalud.*)

Ar Brigatier. — Kenavezo. (*En eur vont er meaz.*) Paour-keaz paotr iaouank! Dont d'ar gear ha kaout he dad eat divar he spread!

III DIVIZ

IANN HAG YVONNIC

Iann. — Ne-peuz ket lavaret din pegement a zo deuet ganez.

Yvonic. — Pegement, va zad? Pemzek nozvechad kousket kollet o labourat d'ar re all evit gellout diouret eur gwennek benag da baëa va beach beteg ar gear, ha va c'horf bruzunet gant ar skuider!

Ear ar Vro ebken en doa digollet ac'hanon deuz va foan. Deuet oun beteg ar gear kountant ha laouen. Kaout a rea din dre ma tremenen gwelet ar

greun o vranskellat var ho c'holo evit va zaludi evel eur mignoun. Klevet a rean trouz ar mor, hag e seblante din edo o c'hoarzin dre ma zedon distro. Diwar ar c'hrec'hennou e velen oc'h en em steki an oulennou, oc'h en em regi ouz ar reier: sonjal a rean e lavarent din: peur adarre, Yvonic, peur e teui gant da rastel ledan aman da zalc'her bizin? Mall on euz da lippat gant hon teodou flour da stomok pagan.

An alc'hwedez a gané en ear, ar griket a dreuz ar parkeier a grie: Yvonic na te zo eüruz. Va c'halloun a zridde gant ar joa. Peb-tra a ioa ankoù-nac'heat, nemet va Bro, nemet douar pagan a stlejen buhan ha buhan evit digwezout kentoc'h er gear.

Siouaz! ar pez en deuz roet din va Bro, va zad hel lam diganen. Pegement a zigassez ganez! Ho mab hag he galoun d'ho karet. Eun tad all a vije bet eüruz: evidoc'hui an dra-ze neo netra. Trist oun ha penaoz ne ven ket?

Iann. — Te gav did neuze e c'heller beva gant eun tamig kaloun? Kountant oun o veza ne meuz roet did nemet ugent real Kement roet kement kollet.

Yvonic. — Va zad!

Iann. — Daoust hag an daëlou a zo din deuz eur paotr iaouank hag eur zoudard! Ma 'meuz eun dornadik danvez, ne ket eb poan eo e meuz hen das-tumet.

Yvonic. — Va zad, n'oun ket evit harpa ken. Neo ket din-me eo barn va zad. Goulskoude d'am zro ive, me c'houlennno diganeoc'h petra rea aze bremaïk an archerien.

(Gortoz a ra eun neubeut. Respount ebed).

Ne fell ket deoc'h anzaot? Evit kreski ho madou o peuz laëret; great goassoc'h marteze! D'ar prizoun e zeoc'h evel eur fallakr, kollet o peuz va enor koulz hag oc'h hini. Petra 'ra an dra-ze deoc'h? kement a zo a enor ne dal ket evidoc'h eun dournad arc'hant. Evithan o peuz dija gwerzet ho mab. Rag e peleac'h e ma brema ar vaouez a garfe iviziken lakat he dourn e dourn Yvonic, mab da Iann al laër?

Her gwerzet o peuz, mez dourn Doue a zo var-noc'h. An arc'hant neo ket bet falvezet deoc'h her rei d'ho mab pe d'ar beorien, c'hwier her roio d'ar

justis. Ho kaloun, n'en deuz ket krenet oc'h ampoe-souni buez ho pried hag ho mab, ranna a rei o paea ar varnerien evit lamet diganeoc'h peb enor.

Evidon-me ne meuz netra da glask iviziken er vro-man. Ar vro-man, va Bro, a garien kement! Ha goulskoude, gwell eo ganen he dilezer eget chom ebarz ha beza nac'het ganthi.

Iann. — Yvonic!

Yvonic. — C'hui, oh! n'oc'h ket gwest da goupren va glac'har.

Iann. — E peleac'h e kavi douarou koulz hag hor re? Kollet 'da benn ganez.

Yvonic. — Eb douarou druz, eb arc'hant da c'hrouna e c'heller beza eüruz. Eb enor ne zeuz eürusted ebed, ha c'hui o peuz kollet din peb brudvad...

Oh! an digaloun ma zoun! e peleac'h e ma va mam?

Iann. — Varlaez er c'havi Meurvad e maï c'hoaz en he gwele.

(Yvonic a red d'he c'haout).

IV DIVIZ

IANN, he-unan

Va mab eo goulskoude ha me ne meuz ket kavet eur gomz vad da lavaret dezhan! Petra oun-me deuet eta da veza? Hag e gwirionez e pe seurt stad oun-me en em lakeat? N'oun ket eat d'ar prizoun! perag? Goulskoude e tlient beza deuet evidon. Unan benag a dra-zur en deuz great goab ouzin. Hag abalamour da betra? Daoust ha ne ven ket envel ouz ar re all? Ha fur awalac'h oun-me? Hirio ne meuz great nemet krena, ha goulskoude ne ket rag an dud e meuz aoun. Ne meuz aoun nemet da goll anezhan... va arc'hant! Hen eo a c'houarn ac'hanon. Hen eo a vir ouzin da repoz, hen a ra din lakât va c'hraban var danvez ar re all, ober gwall vuez d'am famill, koll va brudvad. Oh ia, Yvonic, raisoun e peuz: Da dad a zo eun tad fall, hag a virit da valloz. Lavaret a ra ne zistroio muï d'ar vro-man. Ha petra a deuffe da glask ennhi? Eb parkeier-aleiz, eb arc'hant da c'hrouna e c'heller beza

eüruz: eb brud-vad eürusted ebed. Ar re-ze e meuz dastumet dezhan: an dra-man e meuz kollet. Ia, perag e tistroffe? Oh! eürusted! me zanje din tizout beteg ennhot o vernia arc'hant var arc'hant ha goulskoude n'oun ket eüruz: n'oun ket bet biskoaz eüruz, pe-ma zoun bet ne meuz mui a zanj... Ha goulskoude bremaik pa roen an aluzen d'ar baourez-se, daoust ha ne meuz ket santet oc'h en em zila dreizhon eun dousder, eun dra benag evel ar peoc'h da c'houde kement a drubuillou? Ha ne ve ket an dra-ze an tanva euz an eürusted? Neuze e c'helfen c'hoaz beza eüruz, me! Diaoul an arc'hant te eo e peuz kollet din va buez! Roet e peuz din danvez ha lammet diganen va c'haloun. Ne fell ket din deuz ar marc'had. Me fell din karet c'hoaz er bed-man, me fell din beza mestr ive abarz ar fin goude beza bet keit sklavour! Yvonic! Yvonic!

V DIVIZ

IANN HAG YVONIC

(Yvonic a zisken. Iann he zivrac'h astennet a gerz etrezeg ennhan).

Iann. — Yvonic va mab ker... Ma kerez...

(Dont a ra var he giz).

Nan, nan! neo ket possubl: re e meuz great deoc'h.

Yvonic. — Petra 'zo a nevez ganeoc'h, va zad?

Iann. — Nan, nan! Doue ivez e meuz ankounac'heat evit eun neubeut aour. Biken ne vezin pardounet. Doue a zo just: he zourn a gwezo varn-d hon... Skoit, skoit, va Doue, pec'hed e meuz!

Yvonic. — Va zad paour, daoust hag o spered na ve ket tec'het?

Iann. — Va spered a zo iac'h evit c'hoaz. Perag neo ket bet tennet diganen, araog ma zeo bet krogget ennhon karantez an arc'hant!

Yvonic. — Gwelet a ran, va zad e zoc'h chenchet oll. Bezit fisians. Doue a zo ive trugarezuz meurbed e kenver ar bec'herien. Ne c'hoar nemet pardouni d'ar re a ziskwez keuz.

Iann. — Ha te, va mab?

Yvonic. — Me meuz lavaret deoc'h noa ket d'ar mab barn an tad.

Iann. — Neuze e pardounez din?

Yvonic. — Euz a greiz va c'haloun.

Iann. — Oh! ar gwella deuz ar vugale! (Kweza a reont an eil etre divrac'h egile).

Yvonic. — Pebez joa a reoc'h din, va zad!

Iann. — Eüruz out? me zo ive. Nag beteg hen e zoun bet diskiant: nac'h ouzit va c'harantez, o va mab paour! Neuze e pardounez din?

Yvonic. — Na gomzit ken euz an dra-ze. An amzer brezant a zo gwelloc'h eget an amzer drement. Ra vezo ennhuez ankounac'heat!

Iann. — (A deu da veza trist adarre). Mez da vam?... e meuz kasset beteg ar bez dre va c'hrisder?

Yvonic. — Va mam? nag e vezo kountant! ar gwel ac'hanon ebken en deuz anter-bareket anezhi. He ma o vont da zisken ha bremaik deuz he muzellou, c'hwil glevo ar pardoun a roan deoc'h evithi.

Iann. — Oh! Bennoz Doue deoc'h! Evidon-me ne zoun mui din da c'houarn an tiegez ha pa zeui d'ar gear, Yvonic, me roio did an dilez deuz kement e meuz, rag kaloun an den a zo edro evel an avel, hag e c'helfen adarre distrei d'am zech fall.

Yvonic. — Perag komz deuz kement-se.

Iann. — Kerz buhan da lavaret ar c'helou d'az mam: ne gredan ket mont va unan.

VI DIVIZ

AR MEMEZ RE. GOULC'HAN

Goulc'han. — (A zo deuet en ti epad ma komz Iann. Lavaret a ra en he bart he-unan). Bremaik e vezo trouz avad!

(Gwelet a ra Yvonic).

Sell-ta, Yvonic deuet d'ar gear. Penaoz e za an dro ganez, kristen keaz? (Poket a reont an eil d'egile).

Yvonic. — A drugare Doue, tonton Goulc'han, neuz torret na gar na breac'h din; ar « Rata » a zo mad nemet e vez re aliez ganthan blaz ar re neubeut.

Goulc'han. — Ma mije gwezet, ne vijen ket cho-met keit-ze da c'hoari boulou, ha c'hoaz ne meuz ket bet a chans.

Iann. — Kollet e peuz?

Goulc'han. — Ia, avad.

Iann. — Kalz?

Goulc'han. — Kement e moa.

Iann. — Hag e peuz bet plijadur?

Goulc'han. — Leiz va c'hoant.

Iann. — Neuze e c'helli mont beb sul da c'hoari ervez da zonzj : pa vezo goullou da yalc'h e kavi c'hoaz er gear.

Goulc'han. — Ne maout ket o farsal?

Iann. — Tam ebed. Neuze c'hoaz e ranki en em viska gwelloc'h eget an dra-ze: eur vez eo da velet evelse egiz eun anduillen.

Goulc'han. — Divar ar mare, petra 'zo c'hoare ganez? Ma neo ket kollet neat ganez da spered e zeuz deuet eun all en da blass. Hag an arc'hant, ne zonzjez ket en da arc'hant?

Iann. — E maout tost d'ar wirionez. Ia, chenchet oun. Laouen oun ive. Divezatoc'h me a gounto did ar pez a a zo en em gavet. Brema e rankan mont da lakât urz em afferiou, en istoriou a zo c'hoarvezet ganen, beza ma kavan diez tec'het diouzit dioc'htu evelse, Yvonic.

Yvonic. — Varc'hoaz e vezo deiz adarre. Perag ne c'hortozit ket?

Iann. — Aoun e meuz da veza re zivezat varc'hoaz, ha ne gaffen ket an dud er gear. Ouspen-ze diaoul an arc'hant, pa grog, a zank doun he skilfou. Da ziuall e meuz c'hoaz eta ha ne vezin e peoc'h nemet pa mezo lakeat etrezhan ha me evel eun drailhouarn.

VII DIVIZ

AR MEMEZ RE HA CHARLIC

Charlic. — Yvonic er gear!

Yvonic. — Ia, Charlic, nag e zout kresket abaoe ma zoun eat kuit.

Charlic. — Te nout ket goasseat ken neubeut.

Iann. — Pa maout aze brema, Charlic, selaou ha dalc'h sonj. Evelse digor da ziskouarn. Dalc'h sonj mad eo deuet Yvonic d'ar gear hag e rankez ober deomp en noz-ma eun tam *fricot* deuz ar re genta. Na espern nag ar c'heuneud nag an tan. Koumpren a rez?

Charlic. — Ne gredan ket koumpren.

Iann. — Te zo re louarn kalz ha ma vijen me bet da baêroun, da ano a vije bet Alanik. Digor eta da entendamant koulz ha da ziskouarn: kig a zo er siminal, anduill a zo ive, viou a zo en neizioù, leaz, amann en arbel, keuneud a zo er bern ha pa ne vezo ken e zeuz arc'hant da brena: eur voutaillad gwin benag a gavin da harpa da geusturen. Me lavar did: *fricot* a rankez da ober. La! setu te ker mantret dirazhon ha pa poa skuillet da vassinad-leaz deac'h da noz!

Ne goumprenez ket c'hoaz? Guechall tad ar Mab prodig, pa zistroaz he vab d'ar gear a reaz laza al leue-lard, ha meurvad oue ouспен an dra-ze da goan. Aman eo digwezet ar c'hontrol beo. An tad eo a ioa kollet, ha setu hen kavet; he garantez a ioa maro, setu hi adarre e buez... hag e sonj did e c'helfemp ober eur goul evelse dirag eur podad patatez?

Charlic. — Me gwie ervad e teuffac'h da veza treac'h d'al loar-goz.

Iann. — Fisians e peuz bet ha mad e peuz great. Nag e zoun eüruz e vez deuet en ti-man. Ne peuz ket kalz a arc'hant en da c'hodel; gwelloc'h e peuz: eur galoun aour a zo en da greiz. Ne fell ket din e chomfez muñ da blac'h. Distrei a ri da ziuall da zaout da c'hortoz ma vezi kaled awalac'h da veza mestr-mevel.

Goulc'han. — Pe seurt Sant euz ar Baradoz en deuz gellet ober eur seurt mirakl?

Iann. — Anzao a rankan neo ket ar bihana deuz he vurzudou.

Charlic. — Ne ket-ta, mestr? an aluzen, o peuz roet, en deuz great vad deoc'h!

Ar Rimadeller o tont en ti. — Va greg en deuz digasset ac'hanon da glask gweden!

Charlic. — Pe da glask eur c'helou benag? Setu unan ha ne jenco ket!

DIVEZ